

11 İyul Beynəlxalq Əhali Günüdür

Hər bir cəmiyyətin əsasında dayanan insanın sayı, rifahı və inkişaf potensialı dövlətin gələcəyini müəyyən edir. Məhz buna görə də hər il iyulun 11-i dünyada Beynəlxalq Əhali Günü kimi qeyd olunur. İnsanın hüquq və sosial təminatının diqqət mərkəzində olmasının rəmzinə çevrilən bu günün qeyd edilməsində əsas məqsəd ailə planlaşdırmanın əhəmiyyəti, gender bərabərliyi, yoxsulluq və sağlamlıq kimi dünya əhalisi ilə bağlı müxtəlif məsələlər barədə məlumatlılığı artırmaq, insanların problemlərinə xüsusi diqqət yetirmək və ümumi inkişafa nail olmaqdır.

İnsan amili Azərbaycanda daim prioritetdir

lərin inkişafı, ailə institutunun gücləndirilməsi və gender bərabərliyi sahəsində ölkəmizdə mühüm addımlar atılır. Regional balansın qorunması, miqrasiyanın idarə olunması və işsizliyin azaldılması kimi məsələlər də əhali ilə bağlı siyasətin əsas istiqamətlərindəndir.

Dövlət Statistika Komitəsinin 2025-ci il mayın 1-nə olan məlumatına görə, Azərbaycan əhalisinin sayı 10 milyon 270 min nəfərə yaxındır. Ölkə əhalisinin sayı ilin əvvəlindən 11 min 338 nəfər və ya 0,1 faiz artıb. Əhalinin ümumi sayının 54,4 faizini şəhər, 45,6 faizini kənd sakinləri, 49,8 faizini kişilər, 50,2 faizini isə qadınlar təşkil edir.

Ümumdünya Əhali Günü tək-cə rəqəmləri yox, bu rəqəmlərin arxasında dayanan insan həyatlarını, sosial siyasətləri və planetin gələcəyini düşünmək üçün bir fürsətdir. Dünya əhalisinin artımı təbii ehtiyatların azalması, şəhərləşmənin sürətlənməsi və ətraf mühitin çirklənməsi kimi problemləri də gündəmə gətirir. Bu baxımdan əhalinin idarəolunan şəkildə artımı, dayanıqlı inkişaf strategiyalarının tətbiqi, təhsil və səhiyyə kimi sahələrdə bərabər imkanların yaradılması mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Gələcək nəsillər üçün daha yaxşı dünya miras qoymaq məqsədilə dünya ölkələrinin birgə və koordinasiya şəkildə hərəkət etməsi zəruridir.

Ülkər XASPOLADOVA,
"Azərbaycan"

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) İnkişaf Proqramı (UNDP) 1989-cu ildə dünya əhalisinin 5 milyarda çatdığı 11 iyul 1987-ci il tarixini Dünya Əhali Günü kimi tanıyıb. Əlamətdar gün BMT-nin əhali problemlərinin həllinə yardım göstərən ən iri beynəlxalq təşkilatı olan Əhali Fondu (UNFPA) tərəfindən təsis edilib və ilk dəfə 1990-cı ildə 90-dan artıq ölkədə qeyd olunub.

2024-cü ildə dünya əhalisinin 29,6 faizini uşaqlar təşkil edib. Uşaqların sayının ən yüksək olduğu ölkə Mərkəzi Afrika Respublikası, ən az olduğu ölkə isə Cənubi Koreya Respublikasıdır. Avropa İttifaqına (Aİ) üzv olan 27 ölkədə uşaq sayının ən yüksək olduğu ölkələr İrlandiya, İsveç və Fransa, ən aşağı olduğu ölkələr isə İtaliya, Malta və Portuqaliyadır.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının dünya əhalisinin proqnozlarına görə, ölkələrin ümumi əhalisi içərisində 65 və daha yuxarı yaşlı əhalinin nisbəti artırıldığında, 2024-cü ildə yaşlı əhalinin ən yüksək nisbətinə malik ölkə Monako olub. Bu ölkəni Yaponiya və İtaliya izləyib. Yaşlı əhalinin ən aşağı nisbətinə malik ölkələr isə Qətər, BƏƏ və Zambiyadır.

BMT-nin İqtisadi və Sosial Məsələlər üzrə Departamentinin məlumatına görə, 2037-ci ildə dünya əhalisi ilk dəfə olaraq 9 milyardı keçəcək. Hazırda planetin ümumi əhalisinin təxminən 28 faizi-

nin yaşadığı 63 ölkədə artım pik həddi keçib. Belə ölkələr arasında Rusiya, Çin, Almaniya və Yaponiya var. Dünya əhalisinin 10 faizinin yaşadığı 48 ölkədə insanların sayı yaxın illərdə artacaq və 2025-2054-cü illər arasında pik həddə çatacaq. BMT-nin proqnozlarına əsasən, yaxın 60 ildə dünya əhalisinin sayı artmaqda davam edəcək və 2100-cü ilə qədər dünya əhalisi 10,4 milyarda çatacaq. Sonra isə artım sürəti tədricən zəifləyəcək, əsrin sonuna qədər isə tədricən 10,2 milyard nəfərə enəcək.

Əhali artımının mənfi tərəfləri də az deyil. Bu artım insan potensialının gücünü göstərməklə yanaşı, bəzi ölkələrdə sosial və iqtisadi təzyiqləri artırır, ərzaq təhlükəsizliyi, su ehtiyatları, enerji tələbatı, iqlim dəyişikliyi, səhiyyə xidmətlərinə çıxış və gender bərabərliyi kimi bir sıra ciddi problemləri də gündəmə gətirir. Bu səbəbdən Əhali Günü həm əhalinin artım tempinə, həm də onun

keyfiyyətinə - təhsilə, səhiyyəyə, məşğulluğa və rifahla yönəlmiş düşünülmüş siyasətlərin vacibliyini vurğulayır. Əhali artımı dayanıqlı inkişaf ilə uzlaşdırılarsa, bu həm cəmiyyətə, həm də gələcək nəsillərə fayda gətirə bilər.

Azərbaycan əhalisinin sayı 10 milyonu ötür

Əhalinin ümumi rifah halının yüksəldilməsi Azərbaycanın dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindən biridir. Ümumdünya Əhali Günü 2005-ci ildən etibarən ölkəmizdə də qeyd olunur. MDB məkanında ilk dəfə olaraq Azərbaycanda elmi əsaslarla işlənilib, demoqrafiya sahəsində dövlət strategiyasını müəyyən edən "Azərbaycan Respublikasının Demoqrafik İnkişaf Konsepsiyası" təsdiq edilib. Konsepsiya onu da göstərir ki, insan amili Azərbaycanda daim prioritetdir.

Əhalinin sağlamlığının qorunması, təhsil imkanlarının genişləndirilməsi, gənc-

2100-cü ilə qədər dünya əhalisinin sayı 10,4 milyarda çatacaq

Almaniyanın Dünya Əhali Fondu (DSW) tərəfindən təqdim edilən məlumatlara görə, 2024-cü ildə dünya əhalisi bir il əvvəlki ilə nisbətən təxminən 82 milyon nəfər artıb. Hazırkı məlumatlara əsasən, dünya əhalisi 8 milyard 233 min nəfəri keçib. Əhalisi ən sürətlə artan qitə Afrikadır. Burada doğum səviyyəsi yüksək, ömür uzunluğu isə artmaqdadır. Fondun ekspertləri bildirirlər ki, növbəti iki onillikdə bu qitədə yaşayan insanların sayı iki dəfədən çox arta bilər.

2023-cü ilin sonunda Hindistan əhalisinə görə Çini geridə qoyaraq dünyanın ən sıx məskunlaşan ölkəsi olub. BMT-nin əhali təxminlərinə